

20998

73 (зетрүүл)

у-63

36
1

P2002

373 (ներսիւստ) 20 փետր. 1898.

Հ-63

Ն Ե Ր Մ Ի Ս Ե Ա Ն

ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐԱՆՈՑԻ

ՈՒՍՈՒՄՆԵԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԵԿԱՆ ՄԸՍԻ

Հ Ա Մ Ա Ռ Օ Տ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ի Ր Ը

Կարդացուած փետրուարի 14-ին 1897-ում.

67x.

194m.

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Տպարան Մ. Շարաձէի, Նիկոլ., ա. 21.

1897

2010

5398
38

189⁵/₆ ռւս. տարուայ սկզբում, նորեկ աշակերտների քննութիւններից առաջ, դպրոցում կային ընդամենը 396 աշակերտ: Օգոստոսի 22-ից սկսուեցին թէ՛ վերաքննութիւնները և թէ՛ նորեկների ընդունելութիւնը: Նորեկների կողմից ներկայացուեցին 180 խնդիր ընդունելութեան համար, սակայն խնդրատուներից քննութեան ժամանակ բաւարար թուանշաններ ստացան և ընդունուեցին 129 հոգի, իսկ 51-ը՝ մերժում ստացան:

ՌԵՆՈՒՄԵՐ ԶՍԿՈՒՄԻՆՈՐ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԻՆԵՐԻՅ 35
ՀՈԳԻ ԴՈՒՐՍ ԳՆԱՅԻՆ, ԵՐԼԻ ՈՐԻՉ ԴԱՐՈՅՆԵՐ ՄԱՆԵՐԼՈՒ
ՀԱՄԱՐ:

Այգալիսով ուսումնական տարուայ սկզբում աշակերտների ընդհանուր թիւն էր 490, որոնցից 396-ը հին աշակերտներ էին, իսկ 94-ը—նոր մտած:

Այդ թուից ուսումնական տարուայ ընթացքում հեռացել են դպրոցից 23 աշակերտ, որոնցից 19 հոգի դուրս են գնացել իրանց յօժար կամքով, իսկ 4 հոգի արձակուել են վատ վարքի պատճառով: Յունուարին ընդունուեց մի նոր աշակերտ:

468 Ուրեմն տարուէ վերջը դպրոցում կային ընդամենը
աշակերտ:

Հաշուետուութեան տարում զպրոցը ունէր 2 պատրաս-
տական և 6 հիմնական զասարաններ: Բոլոր զասարանները,
բացի Ե և Զ, ունէին գողգործաց բաժանմունքներ: Այդ-

պիսով դասարանների ընդհանուր թիվը 14 էր, որոնց մէջ հետեւեալ թուով աշակերտներ կային.

Ա. և Ա. զուգ. պատրաստակ. դասար.	82	աշակերտ
Բ և Բ » » »	99	»
Ա. և Ա. » հիմնական դասարան	71	»
Բ և Բ » » »	56	»
Գ և Գ » » »	55	»
Դ և Դ » » »	43	»
Ե » » » »	40	»
Զ » » » »	22	»

Գումար 468 աշակերտ

Հետեւեալ աղիւսակը ցոյց է տալիս թէ որտեղացի էին մեր աշակերտները՝

Թիֆլիզ քաղաքից	175	կամ 37 %
Թիֆլիզի նահանգից	112	» 23 »
Երևանի »	73	» 15 »
Գանձակի »	64	» 13 »
Քուրթայիսի »	3	» 1 »
Բազուայ »	1	» 0,2 »
Դաղստանից	1	» 0,2 »
Ղարսի վիճակից	7	» 1,5 »
Հիւսիս. Կովկասից, Ղրիմ և Բեսար.	8	» 1,7 »
Տաճկաստանից	16	» 3,4 »
Պարսկաստանից	8	» 1,7 »

Այսպիսով մեր աշակերտների մեծամասնութիւնը Թիֆլիզից և Թիֆլիզի նահանգից էին (60 %):

Գաղափար տալու համար, թէ աշակերտները Թիֆլիզի որ թաղերումն էին աւելի խմբուած ապրում, առաջ ենք բերում հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Հաւաքարում ապրում էին	96	կամ 20 %
Մողնու, Կոլոլ և Քարափի թաղերում 100 » 21 »		
Տափի թաղում	46	» 10 »
Կուկիայում և Զուղուրեթում	36	» 8 »

Աշակերտների մնացած մասը ցրուած էր քաղաքի զանա-
զան մասերում: Վերոյիշեալ աղիւսակից երևում է, որ սխալ
է այն կարծիքը, թէ մեր աշակերտների մեծամասնու-
թիւնը ապրում է Հաւաքարում. ըստ այս աղիւսակի Հա-
ւաքարում ապրում է մեր աշակերտների միայն $\frac{1}{5}$ մասը:

ԱՀԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հետեւեալ աղիւսակը ցոյց է տալիս, թէ ինչ առաջադի-
մութիւն է եղել զանազան դասարաններում:

Դասարաններ	Աշա- կերտ. թիւը	Փոխադրուել են	Մնացել են
Ա. պատրաստ. դաս.	41	34 կամ 83 %	7 կամ 17 %
Ա. զուգ. պատր.	41	26 » 63 »	15 » 37 »
Բ պատր. դաս.	51	41 » 80 »	10 » 20 »
Բ զուգ. պատր.	48	30 » 63 »	18 » 37 »
Ա. հիմնակ. դասար.	38	26 » 68 »	12 » 32 »
Ա. զուգ. »	33	24 » 73 »	9 » 27 »
Բ հիմնակ. »	28	18 » 64 »	10 » 36 »
Բ զուգ. »	28	23 » 82 »	5 » 18 »
Գ հիմն. »	29	21 » 72 »	8 » 28 »
Գ զուգ. »	26	19 » 73 »	7 » 27 »
Դ հիմն. »	22	19 » 86 »	3 » 14 »
Դ զուգ. »	21	19 » 90 »	2 » 10 »
Ե հիմն. »	40	35 » 87 $\frac{1}{2}$ »	5 » 12 $\frac{1}{2}$ »
Զ » »	22*)	18 » 82 »	2 » 9 »

*) Զ դասատան երկու աշակերտի հարցը դեռ անորոշ է:

Վերև մենք ցոյց տուինք զանազան դասարանների աշակերտների առաջադիմութիւնը: Իսկ ընդհանրապէս աչքի առաջ ունենալով բոլոր աշակերտներին՝ առաջադիմութիւնը արտայայտուում է հետևեալ թուերով.

Դպրոցի 468 աշակերտից փոխադրուել
և աւարտել են 353 հ. 75,4%
Մնացել են միևնոյն դասարաններում . 113 » 24,19

Որդեգիրների առաջադիմութիւնը անհամեմատ աւելի մեծ էր.

25 որդեգրից փոխադրուել են 22 հոգի կամ 88 %
մնացել են 3 » » 12 »

Աշակերտների վարքը:

Նկատելով տարուայ սկզբից, որ դպրոցում դիսցիպլինան թույլ է, վարչութիւնը աշխատել է միջոցներ ձեռք առնել դիսցիպլինան վերականգնելու համար: Շատ աւելի աչքի էր ընկնում դասերից խուսափելու սովորութիւնը:

Այդ վատ սովորութեան առաջն առնելու համար, ցուցակագրուում էին բացակայող աշակերտները և ըստ կարելոյն վարչութիւնը աշխատում էր տեղեկութիւններ ժողովել նրանց բացակայութեան պատճառների մասին:

Դասերից խուսափելուն նպաստում էր մի հանգամանք ևս, այն է՝ պոստատուն գնալը. աշակերտները դրամական կամ ուրիշ գնահատուած ծրարներ ստանալու համար ստիպուած էին գնալ պոստատուն, ուր նրանք ժամեր էին կորցնում մինչև որ կստանային ծրարը: Այդ անյարմարութեան առաջն առնելու համար դպրոցի վարչութիւնը, համաձայնութիւն կայացնելով պոստատան պաշտօնեայի հետ, ինքն էր ստանում այդ ծրարները դպրոցի ծառայի ձեռքով և բաժանում աշակերտներին, որոնք ստորագրում էին մի առանձին տետրակում:

Մի տարուայ փորձը ցոյց տուեց այդ միջոցի օգտակարութիւնը:

Աշակերտների վարքը արտայայտուում էր հետևեալ թուերով:

440 աշակերտ վարքից ստացել են 5
22 » » » 4
2 » » » 3

Ուրիշ խօսքով՝ վարքից 5 ունեցողները կազմում էին աշակերտների 94 %

4 ունեցողները 4 1/2 %

3 ունեցողները 0,4 %

Բացակայողներ: Վիճակագրական տեղեկութիւնները ցոյց են տալիս, որ մեր դպրոցում անցեալ տարուայ ընթացքում ամեն մի աշակերտի վրայ միջին թուով ընկնում էր — 46 բաց թողած դաս:

Կովկասի պետական դպրոցներում, ինչպէս ցոյց է տալիս հրատարակուած պաշտօնական տեղեկագիրը, միջին թուով ամեն մի աշակերտի վրայ ընկնում է 40—41 բաց թողած դաս: Բայց չը պէտք է մոռանալ, որ մեր աշակերտների կեանքի պայմանները վերին աստիճանի աննպաստ են: Առաջ բերենք այդ աննպաստ պայմաններից մի քանիսը.

1. Աշակերտներից շատ շատերը չափազանց հեռու են ապրում դպրոցից.

2. Շատ աննպաստ պայման է և մեր աշակերտների ծայրայեղ չքաւորութիւնը. — այս հանգամանքը քաջ ծանօթ է ամենքին: Մանաւանդ տուժում են բարձր դասարանների աշակերտները և վերջիններից մանաւանդ ձեմարանի նախկին աշակերտները, որոնք ըստ մեծի մասին զուրկ են ապրուստի միջոցներից:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐ ԴԱՍԵՐԻՑ ԴՈՒՐՍ

Աշակերտների զարգացման աստիճանը բարձրացնելու համար կազմուել են գրականական երեկոներ: Մինչև 189⁵/₆ ուսումնական տարին, ինչպէս յայտնի է, գրականական երեկոները կայանում էին միայն մի ուսուցչի ղեկավարութեամբ: 189⁵/₆ տարուայ ընթացքում գրականական երեկոները տեղի էին ունենում ոչ թէ մի ուսուցչի, այլ մի խումբ, գրականութիւն և պատմութիւն ուսումնասիրած ուսուցիչների ղեկավարութեամբ: Այսպիսով մի կողմից աշխատանքը բաժանուել էր և չէր ծանրանում մի ուսուցչի վրայ, միւս կողմից հնարաւոր էր յինում երեկոների նիւթը բազմակողմանի դարձնել:

Հետեւեալ խնդիրներն են եղել նիւթ գրականական երեկոների:

1. Քննադատութիւն Սունդուկեանի «Պեպո» գրուածքի. — ղեկ. ուսուցիչ պ. Ս. Լիսիցեան:
2. Քննադատութիւն «Լեոնի վիշտը» Սմբատ Շահազիզեանի գրուածքի. — ղեկ. ուս. պ. Լ. Մանուէլեան:
3. Փաւստոս Բիւզանդացի և նրա իդէալները, — ղեկավարող ուսուցիչ պ. Ս. Մալխասեան:
4. Հայ հեքեաթները և նրանց բնաւորութիւնը. — ղեկավարող ուսուցիչ պ. Ս. Մալխասեան:
5. Վերածնութեան դարի մասին. — ղեկ. ուս. պ. Յակ. Քոչարեան:
6. «Դաւիթ և Մհեր» քննադատութիւն, ղեկ. ուս. պ. Ս. Լիսիցեան:

Ընդամենը եղել են վեց գրականական երեկոներ: Թէ շարադրութիւն գրողները և թէ ընդգիմալսօսները լինում էին բարձր դասարանների աշակերտները: Այդ երեկոների մասին ընդհանրապէս կարելի է ասել, որ նրանք մեծ հետաքրքրութիւն էին շարժում աշակերտների մէջ: Բայց միւս

կողմից չի կարելի չնկատել, որ աշակերտները տարաբախտաբար սաստիկ թոյլ էին շարադրութիւններ գրելում:

Տարուայ ընթացքում կատարուել են երեք դպրոցական աշակերտական հանդէսներ, 1. Վեհափառ Կաթողիկոսի օծման տարեդարձին, 2. Ս. Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի տօնին և 3. Վարդանանց տօնին:

ՉՔԼԻՈՐ ԱՀԱԿԵՐՏՆԵՐԻՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նախկին տարիների պէս այս տարի ևս դպրոցը ըստ կարելոյն օգնել է չքաւոր աշակերտներին: Օժանդակութիւնը կատարուել է մի քանի ձևով. դպրոցը պահել է թոշակաւորներ, իւր հաշուով կերակրել է շատերին, ձրիաբար գըրքեր և ուսման պիտոյք է բաժանել, և այլն:

1. Նախկին տարիներին դպրոցը պահում էր 30 թոշակաւոր, 189⁵/₆ տար. թոշակաւորների թիւը հասաւ 40-ի, որոնցից մի մասը ստանում էր ամսական 7, իսկ միւս մասը 6 ռուբլի: 189⁵/₆ ուսումնական տարուայ ընթացքում դպրոցը ծախսել է բոլոր թոշակաւորների վրայ ընդամենը 2,880 ռուբլի:

2. Դպրոցի հաշուով ճաշողների թիւը 20 էր, որոնց կերակրելը դպրոցին նստել է 1090 ռուբլի:

3. Չքաւորների համար ուսուցիչները տարուայ ընթացքում տուել են իրանց ռոճկից 111 ռ. 39 կոպէկ, որը նոյն պէս բաժանուել է նրանց:

4. Բարերար անձերի նուիրած գումարներից չքաւոր աշակերտներին օժանդակութիւն է տուած 417 ռ. 88 կ.:

Այդպիսով մեր դպրոցի չքաւորները անցեալ տարուայ ընթացքում մօտաւորապէս 4,500 ռուբլի օժանդակութիւն են ստացել: Այս գումարից մօտ 4000 ռուբլի դպրոցը ծախսել է իւր միջոցներից: Եթէ ի նկատի առնենք և այն գումարը որը ծախսուում է որդեգիրների վրայ (մօտաւորապէս 7000

ըուբլի) կստանանք 11,000 ըուբլի, որը անցեալ տարի Ներսիսեան դպրոցը ծախսել է չքաւոր աշակերտների պահպանութեան համար:

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ճիշտ տեղեկութիւններ տալ մեր բոլոր աշակերտների հիւանդութիւնների մասին, անկարելի է այն պատճառով, որ աշակերտների մեծագոյն մասը — այն է բոլոր երթւեկները — բժշկուելու համար գնում էին քաղաքային բուժարան, ուր մեր աշակերտների համար առանձին հաշիւ չէր պահուում: Երթւեկներից տարուայ ընթացքում քաղաքային բուժարանում բժշկուել են 153 հոգի՝ համեմատաբար աւելի քիչ քան անցեալ տարի (240):

Ինչ վերաբերում է որդեգիրներին՝ նրանց հիւանդութիւնների մասին կարելի է յայտնել հետեւեալ տեղեկութիւնները:

3 որդեգիր հիւանդացել են ոսկրացաւ հիւանդութիւնով:

4 որդեգիր հիւանդացել են անգինա հիւանդութիւնով:

2 » » տենդով:

2 » » բրոնխիտով:

2 ունեցել են արեան պակասութիւն:

Բացի սրանցից եղել են մի քանի դէպքեր կոկորդի հիւանդութեան, նէյրաստենիա (1 դէպք) և էպիլեպսիա (1 դէպք):

ՈՐԴԵԳԻՐՆԵՐԻ ՆԻՍՏ ՈՒ ԿԱՅԸ

Որդեգիրների կենցաղավարութեան մէջ խոշոր փոփոխութիւններ չեն եղած:

Որդեգիրները վեր էին կենում աշնանը և գարնանը առաւօտեան ժամի 6 ին, կէս ժամ գործ էին դնում հազնուելու և լուացուելու համար:

6¹/₂-ին ժողովուում էին սերտարանում և աղօթք ասելուց յետոյ պարապում մի ժամ դասերով:

7¹/₂ ժամին թէյ էին խմում. իսկ 8¹/₂-ին սկսում էին դասերը:

11 ժամին որդեգիրներին տրւում էր նախաճաշիկ, որը բաղկացած էր լինում մի կտոր հացից և ձուից կամ պանրից:

2¹/₂ ժամին աշակերտները ճաշում էին, իսկ յետոյ հանգստանում:

4¹/₂ ժամին սկսում էր երեկոյեան սերտողութիւնը, որը տևում էր մինչև 9 ժամը, ընդհատուելով երեկոյեան թէյը խմելու ժամանակ: Ժամը 9-ին աշակերտները գնում էին քնելու: Չմեռը պարապմունքները ¹/₂ ժամ ուշ էին սկսում:

Որդեգիրների թիւը անցեալ տարի ևս եղել է 25:

Բացի դրանից 189⁵/₆ տար. դպրոցի վարչութիւնը ստիպուած եղաւ դպրոցի շինութեան մէջ մի սենեակ յատկացնել 10 ամենաչքաւոր աշակերտներին, որոնք կատարելապէս զուրկ էին ապրուստի միջոցներից: Այդ աշակերտները իրանց սենեակում միայն քնում էին, երեկոյեան որդեգիրների հետ դասերը պատրաստում էին սերտարանում, իսկ ճաշում էին էժանագին ճաշարանում: Առաւօտները և երեկոյները նրանց տրւում էր դպրոցում թէյ և հաց: Այդ տասը հոգին ենթարկւում էին նոյն ղիսցիպլինային և կարգ ու կանոնին, որոնք պարտաւորեցուցիչ են որդեգիրների համար:

189⁵/₆ ուսումն. թ. շրջանաւարտները:

1. Աբովեան Տիգրան (նաև Քուլագեան) Թիֆլիզցի
2. Աւագեան Տիգրան Ղզլարեցի
3. Ալիխանեան Իսահակ Դուշեթեցի

4. Գրիգորեան Յովսէփ	Սղնախեցի
5. Դիմաքսեան Մովսէս	Հօռեցի
6. Եարաբեան Տիգրան	Թիֆլիզեցի
7. Երզնկեան Եղեկիէլ	Հաղբատեցի
8. Թանդեան Աստուածատուր	Խելթուբն. (Վրաստ.)
9. Խուլցեան Սարգիս	Ախալքալաքցի (Գօրի)
10. Կիրակոսեան Սեդրակ	Թիֆլիզեցի
11. Ղորխմագեան Աբել	Ղարսեցի
12. Ղահրիմանեան Մարտիրոս	Շուշուլայ դաւառից
13. Յովսէփեան Յովհաննէս	Թիֆլիզեցի
14. Պապովեան Աղէքսանդր	Թիֆլիզեցի
15. Սաղոյեան Յակովբ	Ծուղորուծ. (Վրաստ.)
16. Սարեան Գրիգոր	Թիֆլիզեցի
17. Վարդապետեան Խաչատուր	Ղարաբաղցի
18. Տէր-Մկրտչեան Սարգիս	Կողբեցի

II.

Ո Ւ Ս Ո Ւ Յ Ւ Զ Ն Ե Ր

Ուսուցչ. աղ- գան.	Ո՞ր դպրոցում և ե՞րբ է աւարտել ուսումը	Ո՞ր թ. է. ծա- նայում Ներս. դպրոցում:	Ի՞նչ առարկայ է աւանդում
1 Բալաղեան Սամ. Տեսուչ	Օգեսայի Համալսա- րան. 1889	1895	Բուսաբանութ., Բնախօսութիւն
2 Աբուլեան Կարա- պետ	Ներսիս. դպրոց 1883	1887	Երգեցողութ. (և վերակացու)
3 Ախաղեան Յա- րութիւն	Թիֆլիզի Ա. գիմնա- զիոն 1870	1887	Ռուսաց լեզու (և վերակացու)
4 Աղանեան Գիւտ	Ներսիսեան դպ. 1873	1876	Կրօն և Տոմար

5 Ասիլեան Միսակ	Ճեմարան 1881, և աղատ ունկնդիր Պե- տերբուրգի Համալս.	1886	Հ. լեզ., Հ. պատ. և եկեղ. պատմ.
6 Բարխուդարեան Գէորգ	Գորպատի Համալսար. (չի աւարտել)	1875	Ռ. պատ. և Ռ. աշխարհագր.
7 Գաղբաշեան Յ.	Ներս. դպ. և Տիւրքի- զենի Համալս. 1893	1894	Ուսումն. սբ. Գրոց Եկեղեց. պատմ.
8 Եկեմալեան Մակ.	Պետերբուրգի Կոնսեր. 1887	1891	Եկեղեցական եր- գեցողութիւն
9 Զոհրաբեան Յ.	Կիւի Համալս. 1883	1884	Մաթեմատիկայ
10 Թիւսիկեան Լեւոն	Ներս. դպ. և Պետեր- բուրգի Համալս 1873	1886	Թուաբանութ. և Կենդանաբան.
11 Լիսիցեան Ստե. փան	Վարչաւի Համալ. 1889	1894	Հայոց և ընդ. պատմութիւն
12 Մալխասեան Ս.	Պետերբ. Համալսար. 1889	1890	Հայոց լեզու և Հայ մատենագր.
13 Մանդինեան Ա. միրան	Ներս. դպ. և Լազար. ճեմ. լից. 1869	1870	Աշխարհագրու- թիւն
14 Մանուէրեան Լ.	Մոսկվ. Համալ. 1890	1894	Ռ. լեզու և Տե- սութ., մատենագ.
15 Մելիք-Ալլահվեր- դեան Աղէք.	Մոսկվ. Համալ. 1886	1888	Ֆիզիքա և Բնա- խօսութիւն
16 Միրզոյեան Գար.	Ղաղանի Համալս. (չի աւարտել)	1887	Ռուսաց լեզու
17 Յարութիւնեան Իսահակ	Ներս. դպ. և Ենայի Համալս. 1888	1888	Հ. լեզ., Հոգեբ. և տրամաբան.
18 Յովհաննէան Խաչատ.	Խարկովի Համալ. 1889	1895	Մաթեմատիկայ և Տիեզերագր.
19 Շահբուդաղեան Գրիգոր	Ներս. դպրոց 1879	1880	Կրօն և Հայոց լեզու
20 Շամշինեան Յ.	Պետերբ. Գեղար. ճեմ.	1884	Նկարչութիւն
21 Պռօշեան Պերճ.	Ներս. դպրոց 1855	1887	Կրօն
22 Սահակեան Սա- հակ քահանայ	Ներս. դպ. և Լայպ- ցիգի Համալս. 1883	1883	Կրօն

23	Սպարապետեան Ըրշակ	Ներս. դպրոց 1882	1882	Գծագրութ. (Լ վերականգն)
24	Յարոյ Նիկողա- յոս	Փարիզի արևել. լեզ. Բարձ. դպրոց 1876	1884	Ֆրանսերէն
25	Փիւռումեան Տիգ- րան	Ներս. դպրոց 1879	1894	Հայոց լեզու
26	Քէրէստիճեան Մարտիրոս	Խալիպ. ուսումն. 1859	1887	Գեղագրութիւն
27	Գոչարեան Յա- կոբ	Մոսկվ համալս. 1888	1890	Ռուս լեզու և ընդ. պատմ.

կոր
Այսպիսով 189⁵/₆ ուսումնական տարոււայ ընթացքում
Ներսիսեան դպրոցը ունեցել է 27 ուսուցիչ, որոնցից 16 հո-
գի կամ 59⁰/₁₀ բարձրագոյն դպրոց են աւարտել, 6 հոգի--
աւարտել են Ներսիսեան դպրոցը: Բացի այդ, բարձրագոյն ու-
սում ստացածներէց 5-ն առաջ քան համալսարան մտնելը
աւարտել են Ներսիսեան դպրանոցը:
Ընդհանրապէս ուսուցչական խմբի մէջ ոչ

Հաշուետուութեան տարւում ուսուցչական խմբի մէջ ոչ մի փոփոխութիւն չի եղել:

Մի փոփոխութիւն չի եղել։
Ուսուցչիչներէից 14 հոգի, բացի դասերէից, կատարել են
դաստիարակների պաշտօն առանց վարձատրութեան։ Ամեն
մի դաստիարակի յանձնուած է եղել մի դասատուն և նա
պարտաւոր է եղել իւր դասատան աշակերտների վրայ հսկո-
ղութիւն ունենալ։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ԲԱՑ ԹՈՂԱԾ ԴԱՍԵՐԸ

1895⁵/₆ տարուայ ընթացքում ուսուցիչներինց մեքանիսը երկար ժամանակ հիւանդ են եղել, և զրանք են պ. պ. Գաբրիէլ Միրզոյեան, Միսակ Ասիլեան և Մակար Եկմալեան: Մանուկանց շատ դաս է բաց թողել վերջինս. 622 դասից, որ պէտք է պարսպէր տարուայ ընթացքում, բաց է թողել 146 դաս կամ դասերի 23⁰/₀:

[illegible]

Միւս ուսուցիչները անհամեմատ աւելի քիչ դաս են բաց թողել: Դասեր բաց թողնելու պատճառը եղել է հիւանդութիւնը, ընտանեկան գործերը կամ զբաղմունքները կանչուելը և մի խօսքով ըստ մեծի մասին յարգելի պատճառներ: Անհամեմատ աւելի փոքրաթիւ են այն դէպքերը, երբ ուսուցիչները դաս են բաց թողել ոչ յարգելի պատճառներով:

Գաղափար տալու համար, թէ ինչպէս են յաճախել դասերին ուսուցիչները, առաջ եմ բերում հետեւեալ աղիւսակը, որից պարզ երևում է, թէ մեր դպրոցի ուսուցիչները սեպտեմբերից սկսած քանի՞ դաս են տուել, քանի՞ դաս պէտք է տային. որքան դաս են բաց թողել, քանի՞ անգամ դասերից ուշացել են և այլն: Տեղեկութիւնները բերուած են և առանձին առանձին՝ ամեն մի ամսուայ համար և ընդհանրապէս ամբողջ տարուայ համար:

Աղիւսակից երևում է, որ ամբողջ տարուայ ընթացքում մեր բոլոր ուսուցիչները պէտք է 11,040 դաս պարապէին, մինչդեռ պարապել են 10,448 դաս, այսինքն բոլորը միասին ամբողջ տարուայ ընթացքում բաց են թողել 652 դաս, որ կազմում է 11,040-ի մօտաւորապէս 5%:

Ուսուցիչներից չորսը՝ պ. պ. Զոհրաբեանը, Յարութիւնեանը, Յովհաննանեանը և Փերումեանը ամբողջ տարուայ ընթացքում ոչ մի դաս բաց չեն թողել:

Միւսնոյն ժանանակ ուսուցիչներից շատերը չէին գլանում աւելորդ դասեր պարապել, թէև գիտէին, որ 189⁵/₆ տարուանից աւելորդ պարապած դասերի համար չեն վարձատրուելու՝ համաձայն Հոգաբարձութեան որոշման:

Հետաքրքիր է նաև աղիւսակի վերջին սիւնեակը, որը ցոյց է տալիս, թէ ուսուցիչները քանի անգամ են ուշացել իրանց դասերին:

189⁵/₆ տար. ուսումը սկսուեց սեպտեմբերի 11-ին և վերջացաւ մայիսի 10-ին՝ համաձայն Վեհափառ Կաթողիկոսի կարգադրութեան:

ՄԱՆԿԱԼԱՐԺԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

1895^{5/6} տարուայ ընթացքում մանկավարժական խորհուրդը ունեցել է 29 նիստ (Օգոստոսի 29-ից մինչև Մայիսի 25-ը): Նիստերին ներկայ եղող անդամների մեծագույն թիվը եղել է 24, փոքրագույնը 15, իսկ միջին թուով ամեն մի նիստում եղել են 20,3: Բոլոր նիստերին ներկայ են եղել — պ. պ. Բալադեան, Մալխասեան, Լիսիցեան, Յարուժիկեան և Քոչարեան: Բացակայել են նիստերին —

- 1 անգամ՝ պ. Ալխազեան:
- 2 » պ. պ. Մանուէլեան և Աբուլեան:
- 3 » պ. պ. Զոհրաբեան և Յովհաննանեան:
- 4 » պ. Դադբաշեան:
- 5 » պ. պ. Տէր-Յարուժիկեան և Մանգինեան:
- 7 » պ. պ. Բարխուդարեան, Պառչեան, Փիրու-մեան և Թիւսիկեան:
- 10 « պ. Ասիլեան:
- 11 > պ. Սպարապետեան:
- 12 « պ. Մելիք-Ալլահվերդեան:
- 14 » Հ. Սահակ ք. Սահակեանց և պ. Միրզոյեանց
- 15 « պ. Շամշինեան:
- 20 » Հ. Գիւտ քահանայ Աղանեան և պ. պ. Եկ-մալեան և Շահբուդաղեան
- 23 « պ. Քէրէստիճեան:

Մանկավարժական ժողովը այս տարի, բացի հերթական սովորական խնդիրներից՝ պարապել է հետեւեալ խնդիրներով. 1. Թոշակառուներ ընտրելու հարցը, 2, Գրականական երեկոների կազմակերպութեան, 3, Զբաւոր աշակերտներին նպաստելու, 4, Աշակերտների պարապմունքների ծանրաբեռնութեան թեթեւացնելու, 5, Աշակերտների ընթերցանութեան գործը կարգաւորելու և ընթերցանելի

գրքերի ցուցակներ կազմելու և 6, Ղամբարեանի մրցանակի խնդիրները. . .:

Մանկավարժական ժողովը իւր միջից ընտրել է երկու մասնաժողով, որոնք տեսչի նախագահութեամբ ունեցել են իրանց առանձին նիստերը և գործել են երկար ժամանակ:

Մի մասնաժողովը ընտրուած է եղել գրականական երեկոների կազմակերպութեան համար, որի մասին առիթ ունեցալ վերևը խօսելու: Միւս մասնաժողովին ջանձնուած է եղել մանկավարժական ժողովի կողմից՝ աշակերտների ընթերցանութեան գործի կանոնաւորումը: Այդ մասնաժողովը ընտրել է մեր գրադարանի գրքերից յարմարաւորները և բաժանել նրանց ըստ դասարանների: Այժմ ամեն մի աշակերտ չի կարող կարգաւ այն ամենը, ինչ որ ցանկանում է և որը գուցէ վեր է նրա զարգացման աստիճանից, այլ պէտք է ընտրէ ընթերցանելի գիրք այն ցուցակից, որը կազմուած է նրա դասարանի համար:

Տնտւն՝ Սամուէլ Բալադեանց:

1398
38

Տ Ն Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

Առ 1-ն յունուարի, 1897 ամի.

Ներսիսեան Հայոց Հոգևոր Դպրոցի նիւթական աղբիւրները հետեւեալներն են.

Ա. Անշարժ կալուածքներ

Տարեկան նկատուած:

1. Հին դպրոցական տունը, որ կառուցել է անմահ հիմնադիր Ներսէս Ե. կաթողիկոսը .	Ռ. Կ. 10900 —
2. Հին դպրոցի հանդէպ 21 կրպակները, որոնք սեփականացրած են նոյնպէս Ներսէս կաթողիկոսից:	8150 —
3. 21 կրպակներ հին դպրոցի հրապարակին կից .	4245 —
Այս վերջին կալուածքների գետինը սեփականացրել է դպրոցին Մատթէոս կաթողիկոսը:	
4. Այժմեան դպրոցական տունը, որ գնել է հոգաբարձութիւնը 1856 թ. .	1181 —
5. Կալուածք, որ ընծայել է Աւետիք Փիւրոյեանցը .	14229 —
6. Կրպակ՝ ընծայած Գրիգոր Շերգիլեանցից	200 —
7. Կրպակ՝ ընծայած Օթար Շաղբաթեանից	240 —
8. Տուն՝ ընծայած Ստեփանոս Գուլիփաշեանցից .	240 —
9. Կալուած՝ ընծայած Յարութիւն Օքոյեանցից .	1310 —

10. Տուն՝ ընծայած Աբրահամեանցից .	348 —
11. Տուն, որ գնել է Հոգաբարձութիւնը Ռօտինեանցից .	84 —
12. Տուն՝ ընծայած իշխան Յովսէփ Արղուսթեանցից .	1200 —
13. Դպրոցական դատարկ գետինը .	732 —
Այս կալուածքները գտնուում են Թիֆլիզ քաղաքի զանազան մասերում:	
14. Այգի՝ ընծայած վրաց իշխան Օթար Ա. միլախուարուց Սողանլուխում:	120 —
15. Այգի՝ ընծայած Ստեփան Ղամբարեանից Թէլէթում:	10 —
16. Կրպակ Թէլէթ ուխտատեղու .	352 —
	43541

Մինչև յունվարի 1-ը 1897 թ. անշարժ կալուածքների եկամուտն էր 40190 ռուբլի, ուրեմն այս տարի դպրոցը կը ստանայ աւելի 3351 ռուբլի, այն պատճառաւ, որ դպրոցի սեփականութիւն դարձաւ իշխան Արղուսթեանի տունը և մի քանի կալուածքների կապալավարձը աճրդախօսութեան ժամանակ բարձրացաւ:

Բ. Մոմավաճառութիւն և ուխտատեղիք.

1. Ներսէս Ե. կաթողիկոսը յատկացրել է ուսումնարանին նաև Թիֆլիզի թեմի մոմավաճառութեան արդիւնքը, որ այժմ բերում է կապալադրամ տարեկան .

Նախընթաց տարիներում մոմավաճառութեան արդիւնքն էր 9500 ռուբ. բայց հոգաբարցութիւնը աչքի առաջ ունենալով, որ անմաքուր մոմից սաստիկ ծուխ է գոյանում եկեղեցիներում, պարտաւորեցրեց կապալառուին մոմեր պատրաստել զուտ և մաքուր մեղրամոմից, առանց խառ-

նուրդի, որի ծախսը շատ լինելով՝ պէտք է որ արգիւնքն էլ պակասէր:

2, Ներսէս կաթողիկոսը յատկացրել է ուսումնարանին և Թիֆլիզի թեմի ուխտատեղիների արգիւնքը, որը տարեկան հասնում է մինչև 6700 —

Հանած ծախքը 3635 —

Հոստ արգիւնք մնում է 3065 —

Այդ ուխտատեղիներն են. — Թէլէթ, Շաւաբաթ, Ծաղկէվանք, Կրճանիս, Շուինդիս, Բօլնիս, Շամշուղա և այլ ուխտատեղիք թեմում:

Գ. Անճոնմխելի գումարները քարերարներից.

Ստացած կտակներով, որոնք 0/-բեր թղթերով պահպանւում են Արքունական բանկի Թիֆլիզի բաժնի մէջ. —

Առ 1-ն յունիարի 1897 ա.թ. (չծախսած 0/0-ով)

1, Գումար Յովսէփ Էֆէնդեանցից 72186 68

2, » Եկատերինէ Ռօտինեանցից 894 38

3, » Երզուեալ հաւատարմատար Վարդան Եղիազարեանցից իւր հօր յիշատակին 100 —

4, » Գօրու քաղաքացի Նսալի Տէր-Գաւթեանցից 2600 —

5, » Թիֆլիզի քաղաքացի Սողոմոն Վարդանեանցից 4400 —

6, » Թիֆլիզի հայ հասարակութունից Մակար կաթողիկոսի անունով 3700 —

7, » Ղզլարեցի Ա. կարգի վաճառական Մինաս Սամուէլեանցից 3630 —

8, » Այրի վարվառէ Երուսալիմսկուց 5601 69

9, » Թիֆլիզի արհեստաւոր Օթար Շաղբաթեանցից 200 —

10, » Նսալի Արք. եպիսկոպոս Աստուա-

ծատրեանցից 8574 98

Նսալի Արք. եպիսկոպոսի 5000 ըուբ. գումարը պէտք է դպրոցը շահեցնէ մինչև որ 10000 ըուբ. հասնի, այնուհետև 5000 ըուբ. ինքը Արք. եպիսկոպոսը պէտք է ստանայ, իսկ 5000 ըուբ. մնայ դպրոցիս:

11, » Թիֆլիզեցի կօլլեժսկի սովետնիկ Աղէքսանդր Թայրեանցից 1888 05

12, » Թիֆլիզի տոհմական պատուաւոր քաղաքացի Գէորգ Փրիգոնեանցից 5000 —

13, » Թիֆլիզի Ա. էարգի վաճառական Գրիգոր Շիոյեանցից 5000 —

14, » Այրի Մայիայ Փուղինեանցից 873 17

15, » Մարիամ Սերեգենկոյից 819 34

16, » Ղազարեցի Շաքար Եարալեանցից 1023 69

17, » Հանգուցեալ Յովհաննէս Անանեանից յանուն Ալամբարեանցի 5000 —

18, » Նունէ Ղամբարեանցից 3706 02

19, » Թիֆլիզի պատուաւոր քաղաքացի Յարութիւն Գրիգորեանցից 6300 —

20, » Թիֆլիզի հասարակութիւնից ի յիշատակ Յովհաննէս ա. ք. Սարգսեանցի 1203 —

21, » Նուիրաբերութիւններ յանուն երգեցիկ խմբի 136 47

22, » Բագուեցի Գրիգոր Թումայեանից 5000 —

23, » Տիկին Եկատերինէ Մելիք-Շահնազարեան Դէ Շապուրից 2053 25

24, » Ագուլեցի Ստեփան Գէորգեանի ժառանգներից 5132 28

25, » Նունէ Եւանգուլեանցից 9775 —

Ընդամենն . 154798 —

Տիկին Եւանգուլեանցի գումարն է 10000 ըուբ., որը

և լրացրին կտակակատարները լընթացս այս տարուայ յու-
նուար ամսի

Այս գումարների $\frac{0}{100}$ -ով, բացի Ղամբարեանցի և Եսայի
Արք-եպիսկոպոսի ընծայաբերութիւններից, պահպանուած են
որդեգիրներ և չքաւոր երթեւեկ աշակերտներ, իսկ Ղամբա-
րեանցի գումարի տոկոսիքը, համաձայն կտակի, յատկացրած
է իբրև մրցանակ ամենաընտիր աշխատութիւնների, գրած
հայերէն Կովկասի և Փոքր Ասիայի ազգութիւնների պատմու-
թեան, գրականութեան և ազգագրութեան մասին:

Դ. Գումար յանուն նոր շինութեան դպրոցի

Դպրոցի նոր շինութեան համար եղել են
ընծայաբերութիւններ զանազան բարերարներից. 9177 57

Դպրոցը յատկացրել է իւր խնայած միջոցներից 53716 38

Այսպէս ուրեմն դպրոցն ունի շինութեան ա-
նունով 62893 95

Այդ գումարը գտնուած է Թիֆլիզի զանազան բանկա-
լին հիմնարկութիւններում:

Բացի այս աղբիւրներից դպրոցին նուիրել է տուն Աս-
տրախանում պ. Մահտեսի-Բէժտանեան Յարութիւնեանցը, որը
դառնալու է դպրոցիս սեփականութիւն կտակողի մահից
յետոյ:

Դպրոցը ստացել է ևս երեք կնքած ծրար մեծարգոյ պ.
պ. Յարութիւն Շամխարեանից, Արտէմ Իւզբաշեանից և Գրի-
գոր Բայանդուրեանից. այդ ծրարները պէտք է բացուեն կը-
տակողների մահից յետոյ. ծրարները գնահատութեամբ 3000
րուբլու, պահվում են Թիֆլիզի առևտրական բանկում:

1896 թ. դպրոցը ունեցել է մուտք անշարժ
կալուածքներից, ուստատեղիներից, մոմավաճա-
ռութիւնից, $\frac{0}{100}$ անձեռնմխելի գումարներից որ-
դեգրների պահպանութեան համար և անակընկալ 62337 44

Նոյն թուականին եղել է ծախք որդեգրների,
չքաւոր աշակերտների պահպանութեան, ռոճիկ
տեսչի, ուսուցիչների և ծառայողների, թոշակա-
դրամ չքաւոր աշակերտների, գրադարանի, կա-
լուածքների նորոգութեան, ապահովութեան,
հանդերձեղէնի որդեգրների համար, մանր
ծախք և այլն 70483 37

Այդ գումարից տեսչի, ուսուցիչների և այլ
ծառայողների ռոճիկ եղել է. 37154 —

Այդպիսով ծախսը մուտքից 845 րուբլի 93 կոպէկ ա-
ւելի է: Այդ դէֆիցիտը ծածկելու համար, որը առաջ է եկել
անշարժ կալուածների վրայ անհրաժեշտ վերանորոգութիւն-
ներ անելուց տարուայ նախահաշուից գուրս, հոգաբար-
ձութիւնը առանձին կարգադրութեամբ վերցրել է յանուն
շինութեան ունեցած դպրոցի գումարից 10000 րուբլի, որից
առ 1-ն Յունվարի 1897 թ. դեռ չը ծախսված մնում է
1854 րուբլի 7 կոպէկ:

1897 թ. նախահաշուով սպասվում է.—

Մուտք 64941 —

Ծախք 64919 —

1, Առ 1-ն յունուարի 1897 թ. գանձարա-
նում երևեցաւ 235441 25

Սրա մէջ են անձեռնմխելի գումար.—

Տոկոսներով 154798 —

2, Յատկացրած դպրոցի նոր շինութեան . 62893 95

3, Գրաւական կապալառուներից ստացուած 15895 23

Եւս վերոյիշեալ մնացորդ շարժական գումար-
ից առ 1-ն յունվարի 1897 թ. 1854 07

Հագարարձութեան խորհրդարանի ղիւանատունը.

1) Թուղթ եկեալ — 732.

2) » ելեալ — 1129.

3) Օրագրներ — 40.

4) Կազմած գործեր — 61.

Հոգաբարձական ժողովներ — 40

2n.

20998

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0054610

